

Estonias kargab rahamasin

Noor pensionär Aivar Kallaste kehastab laval nõidu, aga elus jääb nõidadele alla

Heili Vaus

kultuur@epl.ee

Homme esietendub Estonias eesti tuntuim ballett "Kratt", kus mängib peosa Vanemuise kuulus Kratt Aivar Kallaste.

Aivar Kallaste (pildil), kas Kratt ära ei kulu? Neli aastat tagasi lavastati seda Vanemuises.

"Kratti" lavastatakse Eestis juba kuuendat korda. Suured muutused Eesti elus olid 1991. aastal, juba kolme aastaga sai mõõt täis – Ülo Vilimaa lavastas raha võimu inimese üle ja tõi Krati-loo tänapäeva. Täna Murdmaa kratt on robot, rahamasin, mis millegipärast rikki läheb ja oma peremehe vastu pöördub.

Vilimaal algas kõik mängust – üks hakkas peremeheks, teine kuradiks ja koos löid krati. Hakkasid kurjaga mängima, kuni see nende kontrolli alt väljus ja ise mängu juhtima hakkas. Tema koreograafia on jutustav, Murdmaa oma abstraktsem. Siis ma olin mütoloogii-

Jansons hindab Peremehe rolli

Viesturs Jansons: Peremehest tuleb üks minu lemmikrolle, tunnen end nii hästi, et lausa "ujun" selles. Siia kõrvale võib nimetada ainult "Preili Julie" Jan'i ja "Don Juani mängu" nimi-osa. Kuigi Peremees on naturilt sirgjooneline karakter – kindlameelne ja võimukas, on koreograafia väga keeruline. Kui "Tuleingli" Ruprecht'i raskus oli minimaalsete liigutustega mee- leolu edasi anda, siis see roll on just tehniliselt raske.

Olen Mai Murdmaaga koos töötanud juba kümme aastat, aga ikka suudab ta üllatada. Pärast Riias äratulekut algas mu tantsijaelus täiesti uus ajajärk. Riia traditsioonilises balletis olin oma lae saavutanud ja oleksin ehk tantsijakutsele hoopis selja pööranud. Siin näib arenguruumi lõputult olevat.

Murdmaa koreograafia on

tis juba kuuendat korda. Suured muutused Eesti elus olid 1991. aastal, juba kolme aastaga sai mõõt täis – Ülo Vilimaa lavastas raha võimu inimese üle ja tõi Krati-loo tänapäeva. Täna Murdmaa kratt on robot, rahamasin, mis millegipärast rikki läheb ja oma peremehe vastu pöördub.

Vilimaal algas kõik mägust – üks hakkas peremeheks, teine kuradiks ja koos löid krati. Hakkasid kurjaga mängima, kuni see nende kontrolli alt väljus ja ise mängu juhtima hakkas. Tema koreograafia on jutustav, Murdmaa oma abstraktsem. Siis ma olin mütoloogiline elukas, nüüd robot.

Kõige kõnekam on esimene loomisstseen. Vilimaa näitab, mis Krati ja Peremehe vahel juhtub, Murdmaa rohkem, kuidas Kratt kujuneb – algul haarab õhust, tahab maa küljest lahti, siis hakkab nägema, kust krabada.

Mis on lavastuse raskuspunktid?

Ongi esimene elustamine, harva kui olen sellega täielikult hakkama saanud.

Kas tehniliselt?

Võimaliselt, kui nii võib öelda.

Kus tunnetate seda murdepunkti, et Kratt võib ise ohtlikuks muutuda?

Juba esimeses – elustamisstseenis. Mütoloogias on ju nii, et kui Kratile tööd ei anna, pöördub ta peremehe vastu. Näiteks Vilimaal tõmbab Peremees endale paja pähe, et end Krati rünnaku eest kaitsta, kuni teda valitsema õpib. Kratis on see kurjus kogu aeg olemas, paralleelselt alluvusega on ka võimukus ja arges-

Tööriistaks loodud Kratt (Aivar Kallaste) lämmatab lõpuks oma peremehe (Viesturs Jansons) rahaga.

HARRI ROSPU

siivsus sisse kodeeritud.

Mis on Krati kujus omast?

Mitte midagi. Mina küll mingit võorast vara ei taha. Aga võib-olla seda kahelisust – olen ikkagi kaksikute tähtkujus sündinud. Ühe loomuse varjus teine.

Kas nõiad on teie loomingu läbiv joon?

Ballett

Eduard Tubin

KRATT

Lavastaja -koreograaf:

Mai Murdmaa

Kunstnikud: Mai Murdmaa ja

Jane Kaas, Airi Eras

Dirigent: Paul Mägi

Kratt: Aivar Kallaste, Dmitri

Hartšenko, Sergei Upkin

Peremees: Viesturs Jansons, Ivar

Eensoo

Sulane: Vladimir Arhangel'ski, Juri

Jekimov

Esietendused 8. ja 10. oktoobril

Estonias

Tundub küll, Estonia lavangi tantsin nõida balletikooli diplomilavastuses ja siis kakskümmend aastat hiljem kutsuti Kaie Kõrbi sooloõhtule nõida tegema ning nüüd siis Kratt.

Kuidas suhtute nõidusse elus?

Kui 666 on satanistlik number, siis minu sünni-

kuupäevas 6. juunil on kaks kuut ja Krati roll on mul ka 66. Nõidust olen enda peal tundnud küll. Kui ühe trauma pärast sensitiivi juurde läksin, avastas ta, et mult on kõvasti energiat võetud.

Olete neljakümneselt juba kaks aastat pensionil. Kas olete rohkem karakterosi teinud?

LOUHI SURETI LAIBS
KUNSTIILILISES
STRAKTILISES

“Kratti” saadavad imelikud seigad

Eduard Tubin kirjutas “Krati” 1940. aastaks Estonia korraldatud balleti ja ooperivõistluse jaoks. Menukas esietendus toimus 31. märtsil 1943. aastal Vanemuises Ida Urbeli koreograafiaga.

Eestis on “Kratti” lavastatud seni viis korda – 1943, 1961, 1994. aastatel Vanemuise-

ses, 1944, 1966. aastatel Estonias. “Krati” lavaeluga seostuvad kummalised seigad ning õnnetused, millest traagilisim oli Estonia hoone hävimine “Krati” etenduse ajal 1944. aasta 9. märtsi Tallinna pommitamisel.

Eesti rahvamütoloogias on kratt tuntud kui inimkättega valmistatud viirastuslik

Jah, Prügikasti-Kustist kuningani. Mul on olnud palju kurjusega seotud osi, näiteks Sorts “Kalevipojas”. Aga vastukaaluks jälle Väike Prints. Kui Vanemuise lavastajad on mulle karakterrolle andnud, siis külalislavastajad on enam minus lüürilist tegelest näinud. Kuigi olen ametlikult pensionil, tuleb tööd aina juurde.

olend, kes on oma elujõu saanud kuradilt endalt. Olles ühenduses kurjade jõududega, lendab kratt, tulejuga taga, pimedas taevas ja tassib oma peremehele varandust kokku. Kuid sellega on peremees kuradile maha müünud ka oma hinge.

osa. Kuigi Peremees on naturaalt sirgjooneline karakter – kindlameelne ja võimukas, on koreograafia väga keeruline. Kui “Tuleingli” Ruprecht raskus oli minimaalsete liigutustega meeolu edasi anda, siis see roll on just tehniliselt raske.

Olen Mai Murdmaaga koos töötanud juba kümme aastat, aga ikka suudab ta üllatada. Pärast Riia aratulekut algas mu tantsijaelus täiesti uus ajajärk. Riia traditsioonilises balletis olin oma lae saavutanud ja oleksin ehk tantsijakutsele hoopis selja pööranud. Siin näib arenguruumi lõputult olevat.

Murdmaa koreograafia on siin irooniline, vihjeline. Ta on väga musikaalne lavastaja, leiab muusikast imestamisväärset palju finesse. “Krati” muusika on aga ise jüdinaidtekitavalt võimas.

Aivar Kallaste Kratis meeldib mulle kõige rohkem miimika ja silmad. Kui tema hõõguvaid silmi näen, siis usun, kuidas ta õhust varandust püüab.

Peremees – Viesturs Jansons.

MARKO MUMM